

# Förslag på ämnen för civilekonomuppsatser

av Andreas Jansson

Jag handleder framförallt inom redovisning, bolagsstyrning och revision (även om jag försöker undvika revision i möjligaste mån). Nedan följer förslag på tänkbara ämnen för examensarbete som från min horisont framstår som extra angelägna, både för att de för mig framstår som ovanligt intressanta och för att de av olika skäl äger relevans inom de forskningsområden jag är aktiv.

## Redovisningshistoria

### *Svensk bruksredovisning*

För den som vill göra något som verkligen sticker ut från mängden, så har universitetsbiblioteket ett antal samlingar av bruksräkenskaper (t ex Klavreströms bruk) i nästan obruten följd ända från sena 1700-talet till sena 1900-talet, som är fritt fram för studenter och forskare att använda i forskningssyfte. Utforskningen av svensk bruksredovisning påbörjades av svensk företagsekonomis nestor – Oskar Sillén – som framhöll att den var förvånansvärt sofistikerad, men har inte tagits upp efter honom i någon nämnvärd utsträckning. Det finns ett exempel på ett framgångsrikt examensarbete baserat på detta material.

### *Redovisningens syfte och roll över tiden*

Föreställningen om vem redovisningen är för och varför man redovisar har förändrats över tiden, ofta omärkligt för sin samtid, vilket reflekteras i vilka redovisningsmetoder som anses vara 'teoretiskt korrekta' och möjliga att motivera under olika tidsåldrar. Detta innebär att man, genom att studera utvecklingen av redovisningsmetoder över tid (t ex utveckling av metoder för redovisning av egenupparbetade immateriella tillgångar, lagerredovisning, redovisning av finansiella instrument, etc.), kan närma sig viktiga frågor som hur redovisningens syfte och roll har förändrats över tiden, vilket tillåter oss att bättre förstå vilken roll och syfte redovisning tillåts ha idag.

### *Notapparatus utvecklingshistoria*

Notapparaten har i och med IFRS kommit att få en ökande betydelse. IASB tenderar exempelvis att, när de inte kan bestämma sig för vilken värderingsmetod som är bäst, kräva att företag redovisar alternativa värderingar i noter. Noterna har också använts för politiska syften, exempelvis har man velat främja jämställdhet och friskvårdsarbete genom att föreskriva att företag ska redovisa könsfördelning och sjukfrånvaro i noter. Detta område är nästan helt outforskat, även i redovisningshistorialitteraturen, och stora möjligheter finns att genom studier av notapparatus utveckling förstå sig på det sammanhang redovisningen verkar inom och de krafter som formar redovisningen.

### *Betydelsen av ett redovisat belopp*

På mitten av 1800-talet tolkade domstolar i England "anläggningstillgångar.....1000" i balansräkningen som att anläggningstillgångarna var värda 1000 här och nu. 100 år senare, efter nästan ett sekel av anskaffningsvärdesredovisning, var tolkningen av siffran helt annorlunda. Här finns uppenbarligen en möjlighet för studier utvecklingen av betydelsen av en siffra i redovisningen över tid.

## **Bolagsstyrning**

### *Mediernas makt*

Det är väletablerat att företag agerar på sätt så att de framstår i god dager i media. Det är också uppenbart att media kan 'sänka' enskilda aktörer i toppen av företag, även om det inte händer så ofta. Ändå är media inte särskilt välintegrerat i våra modeller för bolagsstyrning, vilket beror på dess roll inom bolagsstyrningen inte studerats ens tillnärmelsevis lika mycket som de 'klassiska' mekanismerna såsom styrelsen, revisionen, marknaden för fientliga förvärv, mm. Här finns stora möjligheter för teoretiskt relevanta bidrag till forskningslitteraturen.

### *Rykte som kontrollmekanism*

Att rykte kan spela en stor roll på arbetsmarknaden för företagsledare påpekade Fama redan 1980. Därefter har det, oaktat hur stort genomslag Fama fått, varit ganska lite studier av just hur 'mjuka' faktorer som rykte påverkar olika aktörers agerande inom bolagsstyrningssystemet. Åtminstone om man ser utanför grupperna revisorer och företagsledningar. Är det så att rykte som mekanism löser problemet med vem som kontrollerar kontrollörerna och kan det i så fall mätas och testat på något vis?

### *Ägarförändringar och strategi*

Det har varit svårt för forskningen att finna samband mellan ägarstruktur och lönsamhet. Däremot finns starka indikationer på samband mellan vilka ägartyper som dominerar och företags strategi. En möjlig ingång för att försöka belägga och klargöra detta samband vore att studera om större ägarförändringar leder till förändringar i företagsstrategi och om det går att finna något generellt mönster mellan vad för ägartyper som försvinner, respektive kommer in i företag, och vilka effekter detta får för företags strategi.

### *'Good governance' och utländskt ägande*

Ett mycket ideologiskt begrepp som dykt upp på senare tid är 'good governance', som sägs avse bolagsstyrning som är bra för aktieägarna. Ofta brukar man hävda att företag anpassar sig till idéer om good governance för att locka kapital, och då särskilt från utländska (läs: amerikanska och brittiska) investerare som gillar när företag styrs på samma sätt som hemma. Frågan är om det är sant? Finns det ett samband mellan anammandet av idéer som förknippas med 'good governance' och stort utländskt ägande, eller är det andra faktorer som styr?

## **Redovisningsmetoder och redovisningsanvändande**

### *Värder relevansen av nya redovisningsmetoder*

På senare tid har metoder för att skatta redovisningens 'värder relevans' blivit populära för att utvärdera förändringar i börsbolagens redovisningsmetoder. Värder relevans handlar om hur väl redovisningens speglar förändringar i företagets marknadsvärde. Dessa metoder ger stora möjligheter att utvärdera olika sätt att redovisa och olika förändringar i redovisningsmetoder. Hittar man antingen en eller några förändringar som gjorts i IFRS, eller ett par områden där företag kan välja mellan två olika metoder, så har man i regel ett bra projekt med mycket god datatillgång.

### *Introduktionen av Bokföringsnämndens K-regelverk*

Fr o m första januari 2014 måste alla företag som tillämpar BFNAR gå över till de nya K-regelverken (K2 eller K3 för aktiebolag). Mindre företag har möjlighet att välja, medan större aktiebolag måste välja K3-reglerna. Detta innebär i vissa fall ganska stora förändringar för företagen; det mest omdiskuterade i branschpressen är att komponentavskrivning måste tillämpas. Detta ger stora möjligheter för olika typer av studier av implementering och effekter av en ny redovisningsstandard, samt val av redovisningsrekommendation med olika konsekvenser (för mindre aktiebolag). Det här ämnet är relativt välutforskat inom studentuppsatser vid det här laget, varför det ställer krav på inläsning och viss kreativitet för att finna en ny vinkel.

### *Spridningseffekter från företag som agerar illa*

Inom frivillig redovisning har man visat att företag agerar då någon branschkollega blir föremål för en 'skandal', genom att via redovisningen försöka visa att man är annorlunda än branschkollegan. Frågan är om detsamma gäller avseende metoder för den finansiella redovisningen? Innebär företagsskandaler att vissa redovisningsmetoder blir omoderna och försvinner, medan andra blir mer populära?

### *Experimentella studier av användningen av redovisningsinformation*

Det är svårt att få finansanalytiker att svara på enkäter och intervjuer om hur de använder redovisningsinformation. Däremot finns det gott om ekonomstudenter som aspirerar på att arbeta med redovisning och/eller finans, som kan användas för att 'approximera' redovisningens användare. Genom att arrangera experimentella situationer där exempelvis studenter eller andra lämpliga grupper ges möjlighet att dra slutsatser om företag baserat på redovisningar som på olika sätt ser olika ut (t ex en not som finns eller inte finns, olika värderingsmetod i balansräkningen, etc) kan man säga något om hur information används och vilken påverkan utformning och värderingsmetod bakom redovisningen kan tänkas ha.

### *Betydelsen av ett redovisat belopp*

Ovan gavs ett förslag om att studera förändringar i vad för betydelse användare lagt i redovisningssiffror över tid. Ett minst lika intressant upplägg är att studera vilken

betydelse olika typer av redovisningsanvändare lägger i en redovisningssiffra här och nu.

## **Frivillig redovisning**

### *Konstruktionen av det ansvarfulla företaget*

Jämfört med för 20 år sedan är den stora volymen av frivillig redovisning extremt standardiserad idag, både genom standarder som GRI och (antagligen) genom mimetisk isomorfism. Frågan är vilka små retoriska trix som företag använder för att ändå skilja ut sig ifrån en standardiserad mängd. Här finns möjligheter till både kvantitativ och kvalitativ språkanalys, exempelvis med retoriskt perspektiv, för att undersöka hur företag konstruerar bilden av sig själva för att framstå i god dager i en extremt standardiserad miljö.

### *Hur påverkar hållbarhetsredovisningen bilden av företaget?*

Aktiemarknadens aktörer säger i regel att de inte intresserar sig för hållbarhetsredovisning. Sanningen i denna utsaga kan emellertid undersökas på olika sätt. Exempelvis kan experimentella studier av den typ som ovan skisserades användas, eller så kan man skicka enkäter till andra än finansanalytiker för att se om dessa potentiella intressenter intresserar sig för hållbarhetsinformation.